

PROTOKOL O POSTUPANJU ŠKOLE U KRIZNIM SITUACIJAMA

Protokol se odnosi na preveniranje mogućih situacija povećanog rizika, kao i na postupanje u konkretnim situacijama sa ciljem zaštite djece, kao i svih djelatnika koji o njima skrbe u procesu odgoja i obrazovanja.

Temelji se na odredbama Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, Zakona o radu, Kaznenom zakonu, na sadržaju i obavezama propisanim Programom aktivnosti za sprječavanje nasilja među djecom i mladima kojeg je donijela Vlada Republike Hrvatske 25. veljače 2004., ali i drugim pod zakonskim aktima škole.

On utvrđuje obveze i odgovornosti, kao i načine postupanja tj. što treba činiti ravnatelj, stručni suradnik, učitelj, učenik, drugi djelatnik škole ili roditelj (skrbnik djeteta).

Protokol o postupanju je izvješten u zbornici i na panou u predvorju te je dostupan na web stranici škole.

O načinima i koracima postupanja svih sudionika u kriznim situacijama učenike upoznaju razrednici ili stručni suradnici (psiholog, defektolog) na satovima razrednika, a roditelje razrednici na prvom roditeljskom sastanku svake školske godine.

Protokol sadrži:

1. općeprihvaćenu definiciju nasilja
2. postupanje škole u slučaju nasilja među djecom
3. postupanje škole u slučaju običnog vršnjačkog sukoba
4. postupanje škole u slučaju saznanja ili sumnje o nasilju u obitelji
5. postupanje škole u slučaju nasilja prema učenicima od strane odrasle osobe u školi (učitelja, roditelja, drugih zaposlenika škole, nepoznatih osoba)
6. postupanje škole u slučaju nasilnog ponašanja odrasle osobe nad odraslom osobom u školi
7. postupanje škole u slučaju nasilja prema djelatnicima škole od strane učenika škole
8. obrazac za dojavu nasilja
9. evidencija škole o sukobima i nasilju u školi
10. obrazac za opis događaja koji popunjava osoba koja je izazvala događaj

1. OPĆE PRIHVAĆENA DEFINICIJA NASILJA

Nasiljem među djecom i mladima smatra se svako **namjerno fizičko ili psihičko nasilno ponašanje** usmjereno prema djeci i mladima od strane njihovih vršnjaka učinjeno **s ciljem povrjeđivanja**, a koje se, neovisno o mjestu izvršenja, može razlikovati po obliku, težini, intenzitetu i vremenskom trajanju i koje uključuje **ponavljanje istog obrasca i održava neravnotežan odnos snaga** (jači protiv slabijih ili grupa protiv pojedinaca).

Nasiljem među djecom i mladima smatra se osobito:

1. **namjerno uzrokovani fizički napad** u bilo kojem obliku, primjerice udaranje, guranje, gađanje, šamaranje, čupanje, zaključavanje, napad različitim predmetima, pljuvanje i slično bez obzira da li je kod napadnutog djeteta nastupila tjelesna povreda

2. **psihičko i emocionalno nasilje** prouzročeno opetovanim ili trajnim negativnim postupcima od strane jednog djeteta ili više djece.

Negativni postupci su: ogovaranje, nazivanje pogrđnim imenima, ismijavanje, zastrašivanje, izrugivanje, namjerno zanemarivanje i isključivanje iz skupine kojoj pripada ili isključivanje i zabranjivanje sudjelovanja u različitim aktivnostima s ciljem nanošenja patnje ili boli, širenje glasina s ciljem izolacije djeteta od ostalih učenika, oduzimanje stvari ili novaca, uništavanje

ili oštećivanje djetetovih stvari, ponižavanje, naređivanje ili zahtijevanje poslušnosti ili na drugi način dovođenje djeteta u podređeni položaj, kao i sva druga ponašanja počinjena od djeteta i mlade osobe (unutar kojih i spolno uznemiravanje i zlostavljanje) kojima se drugom djetetu namjerno nanosi fizička i duševna bol ili sramota.

Nasilje podrazumijeva šest definirajućih čimbenika:

1. namjera da se drugom nanese šteta ili ozljeda;
2. intenzitet i trajanje (opetovanost nasilničkog ponašanja);
3. moć nasilnika (nesrazmjer obzirom na dob, snagu, brojčana nadmoć);
4. ranjivost i nemoć žrtve;
5. manjak podrške;
6. posljedice.

U svim slučajevima nasilja među djecom koji su definirani navedenim čimbenicima škola postupa u skladu s Protokolom o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima kojeg je donijela Vlada Republike Hrvatske u listopadu 2004.

2. INTERVENCIJE KOD SUKOBA MEĐU VRŠNJACIMA

Radi se o sukobu vršnjaka koji oni ne rješavaju na miran, nego na neki drugi način i koji nema elemente nasilja. U sukobu učenici navode razloge zašto su u sukobu, ispričaju se ili se traži rješenje u kojem nema pobjednika i poraženog, slobodno pregovaraju i imaju mogućnost izlaska iz situacije u kojoj je došlo do sukoba.

U slučaju vršnjačkog sukoba svaki djelatnik škole dužan je:

1. odmah prekinuti sukob među djecom
2. obavijestiti o sukobu razrednika, stručne suradnike ili ravnatelja škole
3. razrednik, stručni suradnik ili ravnatelj će obaviti razgovore sa sukobljenim učenicima
4. dogovoriti će s učenicima da se međusobno ispričaju, prihvate rješenje u kojem nitko neće pobijediti, da jedan drugom nadoknade eventualnu štetu (restitucija)
5. tražiti od učenika da popune odgovarajući obrazac o događaju
6. u slučaju da učenik češće dolazi u takve sukobe s vršnjacima razrednik i stručni suradnik će pozvati roditelje u školu sa ciljem prevladavanja takve situacije i pomoći učeniku
7. prema potrebi učenik će biti uključen u dodatni rad (savjetodavni rad , pedagoška i/ili defektološka pomoć) u školi ili izvan škole u dogovoru s roditeljima (starateljima)
8. ako učenik učestalo krši pravila, ne poštuje dogovore, ne prihvaća restituciju, škola će primijeniti odgovarajuće pedagoške mjere u skladu s Pravilnikom o pedagoškim mjerama

3. INTERVENCIJE KOD NASILJA MEĐU DJECOM

U slučaju nasilja među djecom primjenjuje se **protokol o postupanju u slučaju nasilja** .

Svi djelatnici škole dužni su:

1. odmah prekinuti nasilno ponašanje učenika i odvojiti učenike;
2. pružiti pomoć i podršku učeniku koji je doživio nasilje;
3. obavijestiti o događaju, razrednika, stručnu suradnicu škole ili ravnateljicu.

U slučaju prijave nasilja ili dojave o nasilju među djecom koordinatorica i ravnateljica škole su dužne:

1. Odmah poduzeti sve mjere da se zaustavi i prekine aktualno nasilno postupanje prema djetetu, a u slučaju potrebe zatražiti pomoć drugih djelatnika škole ili po potrebi pozvati djelatnike policije.

2. Ukoliko je **dijete povrijeđeno** u mjeri koja zahtijeva liječničku intervenciju ili pregled, poziva se **služba hitne liječničke pomoći** ili se **osigura pratnja učenika do liječnika**. Potrebno je sačekati liječnikovu preporuku o daljnjem postupanju i dolazak djetetovih roditelja ili zakonskih zastupnika.

3. **Odmah po prijavljenom nasilju**, ravnateljica ili koordinatorica za suzbijanje nasilja u školi **pozivaju roditelje ili zakonske zastupnike** djeteta te ih upoznaju sa činjenicama i okolnostima događaja i aktivnostima koje će se poduzeti.

4. Po dojavi nasilja razrednik ili predmetni učitelj će uz potporu stručnih suradnika obaviti **razgovor s djetetom koje je žrtva nasilja**. Prema učeniku koji je doživio nasilje se postupa posebno brižljivo, poštujući djetetovo dostojanstvo i pružajući mu potporu.

5. Roditelje ili zakonske zastupnike djeteta koje je žrtva vršnjačkog nasilja treba obavijestiti o mogućim oblicima **savjetodavne i stručne pomoći djetetu** u odgojno-obrazovnoj ustanovi i izvan nje, a sa ciljem potpore i osnaživanja djeteta te prorade traumatskog doživljaja.

6. Obaviti **razgovor s drugom djecom** ili odraslim osobama koje imaju spoznaja o učinjenom nasilju te utvrditi sve okolnosti vezane uz oblik, intenzitet, težinu i vremensko trajanje nasilja.

7. Ukoliko se radi o **osobito teškom obliku**, intenzitetu ili dužem vremenskom trajanju nasilja, koje može izazvati traumu i kod druge djece koja su svjedočila nasilju, savjetovati se s nadležnom stručnom osobom ili službom poradi pomoći djeci, svjedocima nasilja.

8. Što žurnije obaviti **razgovor s djetetom koje je počinilo nasilje**, ukazati djetetu na neprihvatljivost i štetnost takvog ponašanja te ga savjetovati i poticati na promjenu takvog ponašanja.

Ukoliko postoje okolnosti koje ukazuju da je dijete žrtva zanemarivanja ili zlostavljanja u svojoj obitelji ili izvan nje, o tome se izvještava centar za socijalnu skrb, a po potrebi policiju ili nadležno državno odvjetništvo. Škola će poduzeti sve mjere za pomirenje djece i za stvaranje tolerantnog, prijateljskog ponašanja u školi.

9. Stručni suradnici ili ravnateljica će pozvati roditelje ili zakonske zastupnike djeteta koje je počinilo nasilje, upoznati ih s događajem, kao i s neprihvatljivošću i štetnošću takvog ponašanja, savjetovati ih sa ciljem promjene takvog ponašanja djeteta te ih pozvati na uključivanje u savjetovanje ili stručnu pomoć unutar škole ili izvan nje (centri za socijalnu skrb, poliklinike za zaštitu djece, obiteljska savjetovališta i slično) i izvijestiti ih o obvezi škole da slučaj prijavi nadležnom centru za socijalnu skrb, policiji ili nadležnom državnom odvjetništvu.

10. O poduzetim aktivnostima, razgovorima, izjavama te svojim opažanjima koordinator vodi službene bilješke koje će se dostaviti na zahtjev drugim nadležnim tijelima te o događaju izvijestiti Učiteljsko vijeće škole.

4. POSTUPANJE ŠKOLE U SLUČAJU SAZNAJANJA ILI SUMNJE NA NASILJE U OBITELJI

U slučaju da neki djelatnik škole dobije **informaciju ili ima sumnju** da je dijete unutar obitelji izloženo ili svjedoči nasilnom ponašanju nekog člana obitelji ili je zanemareno, taj djelatnik je **dužan**, u skladu s čl. 5 Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji (NN 116/03), odmah o tome obavijestiti razrednika, ravnatelja i stručne suradnike škole.

Ravnatelj i stručni suradnici su dužni:

1. obaviti razgovor s djetetom ako je dostupno i tijekom razgovora upoznati dijete s daljnjim postupanjem
2. pozvati djetetove roditelje odmah na razgovor i upoznati ih sa značajnim saznanjima i informacijama koje djelatnici škole posjeduju – ako je dijete zlostavljao jedan roditelj, upoznati s time drugog roditelja
3. upozoriti roditelje na neprihvatljivost i štetnost takvog ponašanja i informirati ih o obvezi škole da slučaj prijavi nadležnom CZSS, policiji i Gradskom uredu za obrazovanje, kulturu i šport
4. ako su roditelji spremni za suradnju, uključiti ih u savjetovanje unutar škole ili im preporučiti odgovarajuće ustanove
5. ako je dijete zlostavljano od oba roditelja ili postoji sumnja na takvo zlostavljanje, odmah obavijestiti o tome CZSS i postupati dalje u dogovoru sa CZSS
6. ako roditelji odbijaju suradnju, o tome informirati CZSS, Županijski ured za obrazovanje, kulturu i šport;
7. ako je djetetu potrebna pomoć ili pregled liječnika, s djetetom liječniku idu roditelj (ako je dostupan i ako ne postoji sumnja da je on zlostavljač) ili predstavnik škole tj. CZSS;
8. tijekom razgovora s djetetom stručni suradnik mora voditi službenu zabilježku koju uz ravnatelja potpisuje i stručna suradnica koja je obavila razgovor i razrednik ili druga povjerljiva osoba;
9. surađivati s nadležnim CZSS i djelovati usklađeno u cilju dobrobiti djeteta.

5. POSTUPANJE ŠKOLE U SLUČAJU NASILJA PREMA UČENICIMA OD STRANE ODRASLE OSOBE U ŠKOLI (učitelja, roditelja, drugih zaposlenika škole, nepoznatih osoba)

U slučaju kada postoji sumnja ili je **učenik doživio zlostavljanje od strane odrasle osobe** u školi, **djelatnik škole je obvezan**:

1. odmah pokušati **prekinuti nasilno postupanje** prema djetetu
2. ako u tome ne uspije, odmah **pozvati ravnatelja**, stručnog suradnika škole ili drugog djelatnika škole kako bi pokušali prekinuti nasilno postupanje prema djetetu i obavijestiti policiju
3. ako uspije prekinuti nasilno ponašanje prema djetetu, o tome **obavijestiti** ravnatelja ili stručnog suradnika škole
4. **upozoriti** osobu koja se ponaša nasilno na neprihvatljivost i štetnost takvog ponašanja i informirati je o **obvezi škole da slučaj prijavi** nadležnom CZSS , policiji, Županijskom uredu za obrazovanje, kulturu i šport te Odjelu za sigurnost Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa;
5. O događaju **obavijestiti CZSS, policiju, Županijski ured za obrazovanje**, kulturu i šport te Odjel za sigurnost Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa;
6. Stručna suradnica ili razrednik vodi razgovor s djetetom odmah po saznanju o događaju, sa ciljem normaliziranja osjećaja djeteta i sprečavanja dugoročnih posljedica traume. Tijekom razgovora s djetetom vodi službenu zabilježku koju uz nju potpisuje i ravnateljica škole.

7. Nakon razgovora ravnatelj, stručni suradnik, razrednik ili član Učiteljskog vijeća trebaju o događaju odmah **obavijestiti roditelje djeteta** (ili drugog roditelja ako se jedan od roditelja nasilno ponašao u školi prema vlastitom djetetu) i pozvati ih da dijete odvedu kući te ih informirati o eventualnoj potrebi uključivanja djeteta i roditelja u savjetovanje i stručnu pomoć u školi ili van škole;

8. U slučaju da je dijete ozlijeđeno ili postoji sumnja da bi moglo biti ozlijeđeno, treba ga odvesti na liječnički pregled, pri čemu s njim u pratnji ide roditelj (ako je dostupan) ili predstavnik škole ili CZSS.

6. POSTUPANJE ŠKOLE U SLUČAJU NASILNOG PONAŠANJA ODRASLE OSOBE NAD ODRASLOM OSOBOM U ŠKOLI

U slučaju nasilnog ponašanja odrasle osobe (roditelja učenika, nepoznate osobe, djelatnika škole) prema drugoj odrasloj osobi u školi (roditelju učenika ili djelatniku škole) te u slučaju da postoje informacije da odrasla osoba u prostor škole unosi oružje ili druge predmete koji mogu ugroziti sigurnost osoba i imovine u školi, **djelatnik škole** koji ima tu informaciju ili je nazočan mora:

1. Odmah **pokušati prekinuti** nasilno ponašanje;
2. **Upozoriti** osobu koja se nasilno ponaša na **neprihvatljivost i štetnost** takvog ponašanja tj. unošenja opasnih predmeta u prostor škole i zatražiti od nje da napusti prostor škole;
3. Ako u tome ne uspije, odmah pozvati ravnatelja škole, stručnog suradnika ili drugog djelatnika škole kako bi pokušali prekinuti nasilno ponašanje i obavijestiti policiju;
4. Ako uspije prekinuti nasilno ponašanje, odmah o tome obavijestiti ravnatelja ili stručnog suradnika;
5. O događaju obavijestiti policiju, CZSS i županijski ured za obrazovanje, kulturu i šport te Odjel za sigurnost Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa.

7. POSTUPANJE ŠKOLE U SLUČAJU NASILJA PREMA DJELATNICIMA ŠKOLE OD STRANE UČENIKA

U slučaju da je **djelatnik škole doživio nasilje** ili prijetnju nasiljem **od strane učenika** škole on treba o tome izvijestiti ravnatelja ili stručne suradnike škole.
Oni će:

1. Razgovarati s učenikom u prisustvu razrednika i voditi službenu zabilješku o razgovoru;
2. Odmah obavijestiti roditelje učenika te ih upozoriti na neprihvatljivost takvog ponašanja;
3. Prema učeniku poduzeti odgovarajuće pedagoške mjere koje će donijeti Učiteljsko vijeće u skladu s Pravilnikom o pedagoškim mjerama;
4. Uključiti učenika u stručni tretman u školi ili u dogovoru s roditeljima u ustanovi van škole;
5. o svemu izvijestiti CZSS i Županijski ured za obrazovanje, kulturu i šport, a po potrebi i policiju
6. Ako je riječ o prijetnjama nasiljem ili o nasilju u školi, zbog čega je škola uključila i policiju, o takvim situacijama je potrebno prvo usmeno, a zatim i pismenom bilješkom (na propisanom obrascu) izvijestiti Županijski ured za obrazovanje, kulturu i šport te Odjel za sigurnost Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa.

Dojava o nasilju u školi se vrši na propisanom obrascu, koji je sastavni dio Protokola.

Usmenu obavijest Gradskom uredu može dati svaki djelatnik škole, a pismenu obavijest kao i eventualnu izjavu za medije isključivo ravnateljica škole.

Evidencija o sukobima i nasilju u školi se vodi na posebnom obrascu koji sadrži:

- Datum
- Sudionici događaja
- Mjesto i vrijeme događaja
- Poduzete mjere
- Osoba koja prijavljuje događaj

Osoba koja je izazvala događaj popunjava obrazac i predaje ga stručnoj suradnici ili ravnateljici škole.

Obrazac za opis događaja sadrži:

- Datum
- Sudionici događaja
- Mjesto i vrijeme događaja
- Opis događaja
- Što mislim o uzrocima događaja
- Moje mišljenje o poduzetim mjerama
- Što ću poduzeti nakon događaja
- Druga moguća rješenja- moji prijedlozi